

כריתות כז

משה שווערד

1. שפת אמת מסכת כריתות דף כג עמוד ב

שם בגמ' גמר ומקדיש לכאורה משמע דמקדישו לשם עולה אם באמת לא חטא אך לפ"ז קשה למה ירעה הוא עצמו יקרב עולה ואפילו אי נדחק לומר דהוי רק ספק שמא הקדישו ומספק אמרו ירעה אכתי קשה יקדישנה עתה שנית לשם עולה ולמה ירעה ולכן צ"ל דגמר ומקדישו לשם אשם אפי' אי באמת לא חטא וחל ההקדש לענין זה דיהי' כמו מותר אשם דהדין ירעה] וכ"מ לשון המשנה ויפלו דמיו לנדבה דהוי עולת קיץ וכמ"ש התוס' דהנסכים משל ציבור כדין מותר אשם] ועדיין צ"ע בזה:

2. רש"י מסכת כריתות דף כד עמוד א

באשם תלוי שהוזמו עדיו - שאמרו לו שנים אכלת ספק חלב בשוגג והפריש אשם תלוי על פיהם ובאו עדים אחרים והזימום ואמרו הלא אותו היום עמנו הייתם לא סמך אעדים דהא יודע בעצמו שלא אכל וסבר מייתנא סהדי ומזמי להו ויצא אשמו לחולין.

3. ספר יד בנימין

אבל אכתי מ"מ עלם הדבר צ"ע טובא כיון
שעכ"פ יודע בעלמו שלא חטא כמו
שמוכח מל' רש"י ז"ל מאי שייך לבו נוקפו
בזה, (וראיתי שכבר תמהו כמה מפרשים על
פירש"י ז"ל ע"י בהגהות רד"ל ובקונטרס הר
הצית ובשפ"א).

4. תלמוד בבלי מסכת כריתות דף יא/ב

משנה: ... שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב א"ר מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירעה לומר מזיד הייתי פטור...

5. מצפה איתן מסכת כריתות דף כד עמוד א

רש"י ד"ה באשם תלוי שהוזמו עדיו. שאמרו לו שנים אכלת ספק חלב בשוגג והפריש אשם תלוי על פיהם כו' לא סמך אעדים דהא יודע בעצמו שלא אכל כו' וע"כ בששתק כשאמרו לו איידי דאלו באומר לא אכלתי פטור מקרבן לרבנן דר"מ לעיל רפ"ג דמה אם ירעה לומר מזיד הייתי וידעתי שהיה ספק חלב כשאכלתי דבכה"ג פטור מאשם תלוי דלא הוה שב מידיעתו וכמ"ש התוס' לעיל רפ"ד וע"ש (דף י"ז):

• מצפה איתן והגהות רד"ל

מורדים שיוצא לחולין. והאחרונים¹¹ הקשו על לשון רש"י שכתב¹² שהוא עצמו יודע שודאי לא אכל חלב, ורצה להביא עדים להזים את הראשונים, והלא לעיל¹³ נחלקו רבי מאיר וחכמים בשנים שאמרו לא אכלת חלב והוא מכחישם ואומר שלא אכל שרבי מאיר מחייב אבל חכמים פוטרים אותו מקרבן שמה אם ירעה לומר מזיד הייתי ופטור. ואם כן לשיטת החכמים בעל כורחך מדובר כאן באופן שאינו יודע אם אכל או לא, וכשאמרו לו שאכלת ספק חלב שתק ולא הכחישם, ורק מכל מקום כיון שלא הפריש הקרבן על הספק אלא מחמת העדים סובר רב שמסתבר שלא גמר להקדישו בכל אופן¹⁴.

6. ספר יד בנימין

ואשר ע"כ נראה לפרש ככוונת לשון רש"י
במש"כ שידע בעלמו שלא אכל היינו
ר"ל שנלא העדאת העדים הי' צרור אללו
שלא אכל ספק חלב וע"י העדים נתעורר
קצת ספק בלבו ואף שכמעט צרור אללו
שהעדים לא היו אללו בשעת אכילה, ולזה
ס"ל לרב דחכמים מודו דלא אמרי' בזה לבו

נוקפו כיון דסמיך שיצא אח"כ עדים להזימם
ואז ינא לגמרי הספק מלבו ולכך מלכתחילה
לא גמר ומקדיש, ור' יוחנן ס"ל דאף בכה"ג
ס"ל לחכמים דלבו נוקפו כיון שנתעורר עכ"פ
קצת ספק אללו ע"י העדים וגמר ומקדיש
ודו"ק היטב, (וזהו נמי מש"כ ב"קריית ספר")

שם בגב', מאי חזית לדיית לבתראי זיית
 להו לקמאי, פי' לענין איסוה"ג
 דשוה"ג קאמר דיט לנו להחמיר לאסור הנאה
 מספק וכמבואר בתוס', אבל לענין חיוב מיתה

וממון בודאי שאין לנו לחייב צעדות המוכחשת,
 ומכאן הוכיחו כמה אחרונים ז"ל דתרי ותרי
 הו ספיקא דאורייתא ולכך פריך דמספיקא
 יש לנו לאסור כדין ספק דאורייתא.

שם בגב', שור הנסקל שהחמו עדיו כל
 המחזיק בו זכה בו וכו'. מבואר
 הטעם מדברי הגמ' דכיון דנגמר דינו לסקילה
 אפקורי מפקר להו, ותמה בזה הגרע"א ז"ל
 בגליון הש"ס למס' צ"ק פ' החובל (דף ז'
 ע"ב) צהא דאמרי' שס גבי שור הנסקל אם
 קדמו ודנוהו דיני נפשות שוב אין חוזרין ודיני
 דיני ממונות, והשתא מאי פריך הא אמרי'
 בכריחות שוה"ג שהחמו עדיו כל המחזיק בו
 זכה משום דאפקורי מפקר להו וקי"ל נגח
 ואח"כ הפקיר פטור ונשאר צלע"ג [וכבר
 עמדו בזה עוד כמה מגדולי האחרונים ז"ל
 והוא בקלוה"ח סי' ת"ו סק"ב בשם אחיו
 הגאון מוהר"י ז"ל וכן בס' "הר הבית" שמע
 קושא זו בשם הגאון המנוח מ' ארי' ליב ז"ל
 אצ"ד דק"ק גאמבין].

ועי' בקלוה"ח שכ' ליישב דבאמת איסורי
 הנאה לא מצי להפקיר כלל דהוי כדבר
 שאינו ברשותו וכדמוכח במלחמה דוכתי, ומ"מ
 בעלים שפיר מיקרי וכדמוכח מד' הראשונים
 ז"ל כו' ולכך פריך שפיר צ"ק שס דכי קדמו
 ודנו דיני נפשות ליהדרו ולדיינו דיני ממונות
 והיינו דלא הוי כנגח ואח"כ הפקיר כיון דלא
 מצי להפקיר ושייך שפיר לדון אותו כיון דמ"מ
 בעלים הוא, ומה דאמרי' בסוגיין בשוה"ג
 שהחמו עדיו כל הקודם בו זכה דאפקורי להו
 היינו מכיון שהחמו נתברר דשפיר הוי ברשותו
 להפקיר עיי"ש.

ויש מהאחרונים שנקטו דהדין של שוה"ג
 שהחמו עדיו כל המחזיק בו זכה הוא
 לא משום הפקר אלא מדין יאוש נגעו בזה
 ויאוש שפיר מהני אף כדבר שאינו ברשותו,
 ובזה א"ש ההיא דצ"ק דפריך אחר שדנוהו
 דיני נפשות ליהדר ולדייני דיני ממונות, והיינו

משום דלא הוי כנגח ואח"כ הפקיר כיון שאין
 כאן הפקר אלא יאוש דעדיין לא יאלו מרשות
 בעלים, ועי' בזה בבית הלוי ח"א סי' מ"ח
 (הוצא בקהלות יעקב) וכן מוצא שכבר קדמו
 בצרית יעקב חו"מ סי' ק"ז דס"ל שהוא
 מטעם יאוש, וכ"מ מלשון הרא"ש צ"ק פ"ו
 שהוא משום יאוש וכמו שהציא בקהל"י בשם
 תכ"א, ואמנם הקלוה"ח לא ניחא לי' בזה
 משום דפשוט לשון הגמ' משמע שהוא מדין
 הפקר.

והגה לענכס הדין דשוה"ג שהוזמו עדיו כל
 המחזיק בו זכה לכאו' הרי הוי כהפקר
 בטעות, ואשכחנא צב"ק קט"ז גבי רב ספרא
 דהוה אזיל בשירתא וארי הי' מלווה אותם
 לשומרם מחיות וליסטים, כל לילה הי' חד מן
 השירתא משדר לי' חמרא לארי ואכיל לי' כי
 מטא זמני דרב ספרא שדר לי' חמרא ולא
 אכלי' קדם רב ספרא וזכה צי', ומצואר צגמ'
 דמגד הדין לא הי' צריך רב ספרא לחזור
 ולזכות כיון דאדעתא דארי אפקרי' אדעתא
 דכו"ע לא אפקרי' ורק לרווחא דמילתא הוא
 דעבד, וא"כ ה"ג נימא אדעתא דאס יוזמו
 עדים לא אפקרי' (ובשלמא אי אמרי' דהכא
 הוא משום יאוש א"ש דמהני אפי' בטעות

11. ספר קהלות יעקב | סימן יד

קיימא ולא מאי מצטל לי' ומסקינן דאפי'
 צטעה ששית דרצנן אינו יכול לצטלו אלמא
 דאיסוכ"ג א"א להפקיר (כיינו להסוכרים
 דצטול חמץ הוא מטעם הפקר ואכמ"ל)
 עוד ראי' הביא הקל"ה מצ"ק דמ"ה דהנן
 דשוכ"ג אחר שנגמר דינו צב"ד מכרו אינו
 מכור הקדיש אותו אינו קדוש וכו' ופירש"י
 ז"ל דאינו מוקדש משום דלאו צרשותי' דמרי'
 קאי לאקדשי', וכיינו משום דאיכ"ג נדונים
 כדבר שאינו צרשותו שא"א למכור ולהקדיש,
 וא"כ מה"ע גם להפקיר אינו יכול כמצואר
 צב"ק דס"ע גבי כל שלקטו העניים יבא
 הפקר ע"ש דלמד"א שאינו יכול להקדיש
 דבר שאינו צרשותו ה"ה שאינו יכול להפקירו
 ע"ש.

ב) והגה לולי פירש"י ז"ל הי' אפשר לפרש
 הא דתנן דשוכ"ג אחר שנגמר
 דינו א"א להקדיש שאין זה מדין אינו
 צרשותו (שעינו הוא שכבעלים אין לו
 צטלות להקדיש) אלא מדא הכפלה שהכפלה
 דאיכ"ג א"א להקדיש קדושה דמיס
 [דקדוה"ג צשוכ"ג ודאי א"א דהא נוגה
 פסול להקרבה, ולאחר גמ"ד (וכן כל
 איכ"ג) איכא פסול מדין ממשקה ישראל]
 דבר שאין לו דמים (לפי שאינו ראוי
 לבלוס) א"א להתפסו צקדו"ד וזה מצואר

בענין שוה"ג שהוזמו עדיו וכו'
 א) בקצוה"ח סי' ת"ו סק"ג כתב דאיסורי
 הגאב א"א להפקיר כדאמרינן
 בפסחים ד"ו ע"ב דילמא משכחת לי'
 (להחמץ) לכתר איסורא ולאו צרשותי'

והנה לפירש"י בסוגיין דריש לקיש איירי
 במטלטלין, א"כ מאי פריך בגמ'
 מההיא דהאומר לתצרו דין ודברים אין לי
 על שדה זו כו' דמיירי בקרקע, וכבר ביארו
 התוס' גיטין שם דשפיר פריך כיון דבשדה
 שלו איירי עיי"ש, וכן עי' כתי' הרשב"א
 לגיטין שם.

ואמנם אי קשיא הא קשיא לפירש"י דר"ל
 איירי במטלטלין ולכך מצי לאפוקי
 כיון דכבר אחי לידי', א"כ מאי פריך בסמוך
 מהא דהכותב נכסיו לאחרים והיו צהן עבדים
 כו' והרי התם לא אחו עבדים לידי' אלא
 שזכה לו שטר ולכך לא מצי לאפקורי,
 וקשיא זו הקשה ברש"ש ונשאר צ"ע.

ואולם כבר עמד בזה "בנתיבות" סי' רמ"ה
 ס"ק ג', ועיי"ש שכ' דכיון דמיירי
 בשכיב מרע כמו שפירש"י והראשונים ז"ל,
 והרי דברי ש"מ כמסורין דמי הו"ל כאילו
 אחא לידי', ואף למש"כ הרשב"א ז"ל צגיטין
 לבאר הטעם דבמטלטלין הוי הפקר משום
 דאם אחא דלא מפקיר לי' ליהדר למרי'
 משא"כ בקרקע שהוא תחת יד הנותן י"ל
 דה"ק אין רצוני שתהא מתנה זו קיימת אלא
 במרא קמא תהא, וא"כ לפי"ז לכא' מה צריך
 שדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי הרי
 עכ"פ לא הגיע לידי' ממש ולא שייך הטעם

שם בגמ', אמר קרא והוא לא ידע ונסלח
 לו והא לא הויא לי' ידיעה בשעת
 קליחה, עי' בשפ"א שנסתפק אי מקטירין
 ג"כ האימורין דשמא כיון דהקטרה היא ג"כ
 קלת כפרה וכפרה לא שייך אחר הידיעה שוב
 אין מקטירין, ולכך לא קתני במשנה אלא
 להבשר יאכל ולא קתני שיקריב האימורין,
 (ואף דבעלמא אכילת הבשר הוא רק לאחר
 הקטרת האימורין הכא דא"א להקטיר הו"ל
 כנאבד או נטמא דאין מעכב) ונשאר צ"ע.

ובחי' רבינו חיים הלוי על הרמב"ם פי"ח
 ממעה"ק נקט דמקטירין האימורין
 עיי"ש, אבל צ"כ האצן האזל תמה עליו בזה
 ודעתו נוטה דהאימורין לא יוקטרו מדלא
 קתני במשנה דמקטירין האימורין יעוי"ש,
 אבל באמת מזה לכא' אין רא' כ"כ שהרי
 ה"נ גבי עגלה ערופה לא קתני במשנה אלא
 משנמלקה תקצר במקומה ולא קתני נמי שאר
 דינים וכגון שהנחל נאסר בזריעה ועבודה

14. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הלכה יט

אין כלי הלח מקדשות את היבש, ולא כלי היבש מקדשות את הלח, במה דברים אמורים במדות הלח והיבש שהיו במקדש כמו שביארנו בהלכות כלי המקדש, אבל המזרקות מקדשות הלח והיבש, **וכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב.**

15. כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק ג

כלי שרת מקדשים דם הפסול ליקרב. בר"פ בתרא דכריתות (דף כ"ג) תנן אשם תלוי שנודע שלא חטא לר' יוסי אם כבר נשחט וקיבל הדם בכוס יזרק ופסק כר' יוסי דנימוקו עמו:

16. להם משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק ג

וכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב וכו'. כתב הרב בעל כ"מ ז"ל משום דבפרק בתרא דכריתות אמרו שם בריש פרקא במשנה ר"י אומר אפילו הדם בכוס וזרק ופסק רבינו ז"ל כמותו דנימוקו עמו כלומר דשם אמרו בגמרא דכלי שרת מקדשין בו את הפסול לכתחילה ליקרב וקשה על זה דבהדיא פסק רבינו ז"ל **דלא כר' יוסי** בפרק שלאחר זה שכתב שם הדם והבשר ישרף וכו' נודע לו אחר שנזרק הדם הבשר יאכל וכו' משמע דדוקא אם נודע לו אחר שנזרק הדם אבל קודם זריקת הדם לא ותו קשיא דבפרק קמא דמנחות (דף ז') אמר ר' אבהו בעא מיניה ר"ל מר"י כלי שרת מהו שיקדשו פסולים לכתחילה ליקרב ואמר ליה אין מקדשין ותיצרו ליקרב אבל מקדשין ליפסל משמע בהדיא דאין מקדשין ליקרב ואיך כתב רבינו ז"ל דמקדשים ליקרב. ואולי י"ל דרבינו ז"ל ראה בפרק המזבח דאמרו שם בעא מיניה ר"ל מר' יוחנן מהו שיקדשו כלי שרת את הפסולים א"ל תניתיה כשם שהמזבח והכבש מקדשין את הראוי להם כך כלים מקדשין א"ל לכתחילה ליקרב קא מבעיא לי הא נמי תנינא שקבלו פסולים וזרקו את דמו מאי לאו וכו' ומפרש רבינו ז"ל שם כפירוש רש"י ז"ל דפשיט דלכתחילה מקדש ליקרב והוקשה לו מה שהקשו התוס' ז"ל לרש"י ז"ל מההיא דפ"ק דמנחות דמשמע שם דפשיט רבי יוחנן דאין מקדשים ליקרב ולתרץ זה מפרש רבינו ז"ל דתרי מילי פשיט רבי יוחנן חזא הא דפ"ק דמנחות דכל הפסולים אינו מקדש הכלי שרת אלא ליפסל ולא ליקרב ואיך היה דפ' המזבח מקדש דפשיט דהיינו גבי דם דוקא הוא דמקדש אפילו ליקרב ממתניתין דזרקו את דמו פשיט דהיינו קיבלו פסולים הדם ודוקא גבי דם אמרינן הכי וכדכתב הרב בעל כ"מ ז"ל למטה שהוא מחלק בין דם לשאר דברים וטעמא כדכתיבנא:

17. שפת אמת מסכת כריתות דף כד עמוד ב

שם כלי שרת מקדשין הפסול ליקרב פי' א"כ עומד עכ"פ לזרוק וממילא עומד לזרוק כזרוק ולהכי הוי כנודע אחר זריקה דהבשר נאכל אבל אם לא יסבור עומד לזרוק כזרוק נהי דוודאי הדם יזרוק משום דעלה לא ירד אבל הבשר אינו נאכל דגם האברים אין מקטירין דרק מה שעלה לא ירד אבל כפרה ליכא כלל בזריקה כזו שהיא פסול רק מכח עלה לא ירד ולהכי צריכין נמי לטעמא דעומד לזרוק כזרוק [וכ"מ ברמב"ם בפיהמ"ש וברע"ב אכן במנחות (ק"ב ב) משמע דלריב"ה לא ס"ל לרי"ו דזרוק דמי וכ"מ שם ברש"י] ותוס' ד"ה קסבר כו' שכתבו ליישב לחכמים אפ"ל יסברו דכלי שרת מקדשין פסולין היינו מה דאמרו ישפך הדם אבל במה דאין הבשר נאכל ל"ק בלא"ה כמ"ש ולהכי א"ש שיטת הרמב"ם שכ' (בפ"ג מפסולי מוקדשין) דדם פסול שנתקבל בכלי שרת מתקדש ליקרב ובדין דהכא כתב דדוקא נזרק הדם ואח"כ נודע הבשר יאכל משמע דאפ"ל נתקבל בכלי אין הבשר נאכל ונתקשה כזה בלח"מ שם **ולק"מ דנהי דס"ל דמתקדש אבל עומד לזרוק כזרוק לית להו ולהכי לא הביא הדין בנודע אחר שנתקבל דוודאי הדם יזרק שכבר כ' זה דכלי שרת מקדשין אבל הבשר אינו נאכל וזה ברור ושוב ראיתי בבה"ז דנחית לתירוץ זה וכ' שהוא דוחק ואיני רואה בזה שום דוחק:**

שו"ע אורח חיים - סימן תרג

(א) אף מי שאינו נזהר מפת של כותים, בעשרת ימי תשובה צריך לזוהר: הגה - ויש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בעשרת ימי תשובה; וספק עבירה צריך יותר תשובה מעבירה ודאי, כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע, **ולכן קרבן אשם תלוי הוצרך להיות יותר ביוקר מחטאת** (ד"ע ורבינו יונה ריש ברכות)

משנה ברורה סימן תרג

(ב) ויש לכל אדם וכו' - כתב הרא"ש שיקרא באלו הימים באגרת התשובה של רבינו יונה והאר"י ז"ל כתב שחייב ללמוד בספרי מוסר כל השנה וכ"כ הגר"א במשלי בכ"מ ובמע"ר ועכ"פ באלו הימים יעשה כל אדם כדעת הזהר שישוב קודם שישכב ויתאונן על חטאיו ויפשפש במעשיו. ועיין ביערות הדבש ח"א דרוש א' כי ז' ימים שביין ר"ה ליום הכפורים הם נגד ז' ימי שבוע ובכל יום יעשה תשובה על אותו יום ד"מ ביום ראשון יעשה תשובה על מה שחטא כל ימיו ביום ראשון וכן ביום ב' וכן כל ז' ימים: